

Scientia. 2021. № 3. С. 79-84.

4. Проект Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України : Лист Департаменту забезпечення діяльності апарату МВС України від 29 вересня 2021 р. № 45092/09-2021.

5. Ткачук Р.С. Розбудова системи муніципальної безпеки великого міста: досвід Києва. Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф.(Маріуполь, 27-28-травня 2021 р.). Маріуполь-Київ: ПП Халіков Р.Р., 2021. С. 238-240.

6. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с.

УДК 342.95+351.753

DOI: 10.31733/17-03-2023-276-277

Сергій ХВОСТОВЦОВ

ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ОБІГУ ЦИВІЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Не зважаючи на війну, Україна продовжує позиціонувати себе на міжнародній політичній арені як правова держава в центрі якої «знаходяться» права та свободи людини та громадянина. Згідно статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Безпека людини забезпечується державою у вигляді діяльності правоохоронних органів, судів та інших державних органів. Відчуття безпеки дає можливість розвиватися людині та, як наслідок, соціуму в цілому. В той же час поняття безпеки, а точніше її відчуття у кожній людині, індивідуума є своєрідним та неповторним. На відчуття безпеки можуть впливати дії або ж поведінка інших людей особливо в умовах підвищених ризиків (війна, пандемія тощо). Тому потреба у відчутті безпеки може бути задоволена, наприклад завдяки володінню зброї. З іншої сторони велика кількість зброї у громадян може бути небезпечною для самого ж суспільства, адже може призвести до масових убивств, повалення конституційного ладу в державі тощо. Тому зброя та її використання потребує посиленого контролю з боку держави, а ще більше в умовах війни.

На сьогодні відсутній діючий Закон щодо обігу цивільної вогнепальної зброї, що зумовлене великими протиріччями в суспільстві, наслідками якого є велика кількість законопроектів в парламенті [1]. Так до прикладу за останніх два роки було зареєстровано чотири законопроекти про обіг зброї [2,3,4,5] та прийнятий у 2022 році Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» [7] метою якого було забезпечити українців можливістю цивільних осіб брати активну участь у національному спротиві та потребу громадян захистити себе і близьких від загарбників.

В науковому середовищі з цього приводу є багато різних думок. Так, Шумейко Т. А. в своєму дослідженні зазначає, що практично всі законопроекти про обіг зброї (останні з них прямо названі такими, що регулюють питання цивільного обігу вогнепальної зброї) насправді стосуються лише цивільного обігу вогнепальної зброї [6].

Взагалі поняття «обіг цивільної вогнепальної зброї» на сьогодні в чинних та проектних законодавчих документах відсутнє. Натомість є багато наближених понять (обіг зброї, оборот зброї) в проектах законів щодо обігу зброї, а також є не поодинокі спроби надати схожі визначення поняття і науковою спільнотою.

Хочемо відмітити, що аналізуючи поняття «обігу зброї», зазначене в проекті Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» нами вбачається, що законодавець дещо звужив дане поняття. На нашу думку під час спроби визначення, автори законопроектів переважно акцентували увагу на діях (перелічивши їх) з матеріальним предметом, які безпосередньо необхідні для забезпечення користування цим предметом – зброєю. Але, хочемо зазначити, що розуміння поняття обігу цивільної вогнепальної зброї в юриспруденції та й в соціумі має дещо ширший зміст, адже прийняття у майбутньому

закону, що б регулював обіг цивільної вогнепальної зброї має на увазі надання дозволу державою користування громадянам зброєю у більшій доступності ніж це є сьогодні. Тобто, фактично, він надасть загальнодоступність, масовість надання права на користування зброєю, але у визначеному законом порядку.

Розглянемо поняття про які йдеться мова. Так в проєкті Закону України від 25 черв. 2021 р. № 5708 «Про право на цивільну вогнепальну зброю» надається таке визначення поняття обігу зброї та/або основних частин до зброї, які мають ідентифікаційні номери, як виробництво зброї, торгівля зброєю, продаж, обмін, дарування, передача, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, застосування, ремонт, вилучення, викрадення, втрата, вихолощення, деактивація, утилізація, ввезення зброї до України та вивезення зброї з України [6].

В проєкті Закону України від 13 лип. 2021 р. № 5708-1 «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю» зазначене таке визначення обороту зброї – виробництво, імпорт, експорт, транзит, торгівля, продаж, обмін, дарування, передача, відчуження в інший законний спосіб, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, застосування, вилучення зброї, набоїв до неї та основних частин [5].

Отже, як бачимо у визначеннях в законопроєктах відсутнє визначення «обіг цивільної вогнепальної зброї», натомість наявне лише такі як «обіг зброї» та «оборот зброї». В пункті 1.65 законопроєкту 5708-1 є визначення поняття цивільна зброя та набой – зброя та набой, які не заборонені цим Законом для цивільного обороту, порядок обороту яких регулюється цим Законом [5]. Але в проєкті Закону по суті (контексту) це стосується як різновиду зброї. Тому пропонуємо доповнити досліджуване визначення та уточнити його.

Але спочатку звернімося до академічного тлумачного словника української мови, який надає визначення терміну цивільний, як такий що стосується правових відносин громадян між собою і з державними органами та організаціями або ж такий, що не належить до війська, не стосується військових справ; невійськовий [8]. Також, Старішина С. О. у своєму дослідженні зазначає, що зброя як об'єкт цивільних правовідносин являє собою індивідуально визначену річ, права на яку набуваються у спеціально визначеному порядку, яка призначена для ураження живої або іншої цілі та не має іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення [9].

Отже можемо підсумувати та надати визначення поняттю обіг цивільної вогнепальної зброї як надання державою громадянам у порядку, що визначений законодавством, дозволу набуття права на володіння зброї (визначеної категорії), а також всі інші дії що пов'язані на забезпечення обігу зброї, а саме: виробництво, торгівля, продаж, обмін, дарування, передача, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, застосування, ремонт, вилучення, викрадення, втрата, вихолощення, деактивація, утилізація, ввезення зброї до України та вивезення зброї з України, що не належить до військової чи службової зброї, тобто не є пов'язаною з виконанням професійної діяльності правоохоронних та інших владних органів.

1. Миронюк Р. В. Особливості здійснення контролю поліцією за обігом вогнепальної зброї в умовах воєнного стану. *Юридичний бюлетень*. Вип. 26. 2022. С. 158-166. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.26.21>

2. Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю: проєкт Закону України від 13 лип. 2021 р. № 5708-1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72481.

3. Про право на цивільну вогнепальну зброю: проєкт Закону України від 25 черв. 2021 р. № 5708. Верховна Рада України: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72360.

4. Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї: проєкт Закону України від 6 листоп. 2020 р. № 4335. Верховна Рада України: URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70363.

5. Про цивільну зброю та боєприпаси: проєкт Закону України від 24 листоп. 2020 р. № 4335-1. Верховна Рада України: URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70512.

6. Шумейко Т. А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук. 12.00.07. Київ. 2022. 504 с.

7. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>

8. Словник української мови: в 11 томах. Том 11, 1980. Стор. 208.

9. Старішина С. О. "Поняття зброї як об'єкта цивільно-правових відносин. *Право і Безпека*. Вип. 2. 2010. С.197-200